

עין משפט
גו מצוה

ב א מיי פייב מהל מעשר הלכה ד סמג עשין קלח:
בא ב מיי פייב מהל זביה הלכה י סמג עשין פג
טווע"ע ח"מ סימן רט סעיף ט:

מוסף רש"י

מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין. על כהן כמות כל נכסיו פליגי רב ושמאל, דאי כמתנת שכי"מ במקמת שכב בה קנין פליגי, כהדיא הו"ל למימר מתנת שכי"מ במקמת כי, ועוד הא תנן ממתי קתמא (ב"ב קמז:) שייך קרקע כל שהוא מתנתו מתנה, ולא מפליג בין כתב בשטר קנין בין לא כתבו כתוב, והאיך אמר שמאל לא ידענא מאי דרזון בה ולא קנה, הא כיון דכתיב בה קנין ומתנת מקמת היא על כהן קנתי ממתי היא היא מתנה וכן פיר"ח (רשב"ם שם קנב. ועיי' שם עוד), שכתוב בה קנין. והוא דעין אס אין כתוב קנין בתוך השטר או אפילו אין כתב השטר כלל, אלא שכי"מ שהיה צוואה שכי"מ ששלקן כל נכסיו וגם הקנה אותם בקנין סודר למקבל מתנה, אבל אורחא דמלתא קנט שדריך לכחזר הוצאות והקניינן בשטר כדי שלא תשכח הוצאות, ואפילו לשמואל דאמר לא ידענא מאי דרזון בה, שמה לא גמר להקטנוהו אלא בשטר, ה"ה אס לא נכתב הקנין בתוך השטר ונדעשינן לפירשי' כמקור (שם), ארכבייה אחרי רבשי. כמו (אסתר ח) רוכבי הכס (מכה ה) ה' המרכבה לרכש, כלומר הטיל שמי כחות לצור מתנה זו, ע"י שכבתה כי שכי"מ, דמפרש לקמייה, ועיי' קנין שכבז שאטו גרי' צוואת שכי"מ אלא כמתנת בריא, נתן לו כח מתנת בריא שאל עמד אטו חזר, דכיון דדברי שכי"מ ככתובין וכמסורין דמו ולענין מיקנא לאחר מיתה לא צריך קנין, הלכך ליפתה כמו של מקבל מתנה הקנה כדי שלא יוכל לחזור בו אפילו אם יעמוד מתויל (רשב"ם שם), שאם אמר הלאיתי לפלוני. תמון שחיב לו פלוני בתלוה על אי חטי נטמן לפלוני ויפרעם לו הלוה וקניא, תקיימו הדברים ותהא הלוואה לפלוני ואפי' דבכריא לימיה, דלתי כח הלוה להקנות לתפרו מלה על פה להלוואה נטנה, ואין קנין מופס אלא בדבר שהוא בעין אכ"כ מלה בשטר ובגון שמהר לו השטר, איני כמעמד שלשתן (שם)

אפי' יוס קנה אס הוא חי בקנין סודר דהשתא דהאשאה רבה (בימות דף גז. ושם) וכן בהאשאה שנפלו (לקמן דף פז. ושם) לא משמע הכי כדפרישית גבימות^[א]: **שאם** אמר הלוואתי רבצוני ב', פ"י בקונטרס דלילו גבי בריא לא זכה בה משום קנין דאין מטבע נקנה בחליפין אלא אגב קרקע וקשה דאן כן לא ה"ל למימר הלוואתו אלא מעמתי והואיל ועממא משום מטבע הוא ועוד דאפילו אגב קרקע דמטבע נקנה אין הלוואה נקנית כדאמרין בני שמת (ב"ב דף קמז: ושם) למימרא דמילתא דאיחא צבריא איחא צש"מ דליחא צבריא ב' והא הלוואתו לפלוני דליחא צבריא ויורש יורשו אי נמי צמעמד שלשתן ואס יוכל להקנותה אגב קרקע הל"ל דאימיה נמי צבריא על ידי קרקע ולא ה"ל לדחוקי צבי האי גוונא אלא ודאי לא מהני בה קנין וסבארא הוא דהיאך יהנה קנין לדבר שאינו בעין ואף על גב דמהני לענין הרשאה כדמוכח בהגזל קמא (ב"ב דף קד: ושם) צשמעתין דאין משלחין מעות בדיוקני היינו משום דפסקינן דשליח שוויה ולענין שליחות ויכולין היתומים לתבוע מן הנפקד והתם משמע דאין יכולין וי"ל כיון דאס היה נפקד צל לפני צ"ד היו אומרין לו להדי' המורשה שקע שליחות ויכולין היתומים לתבוע מן הנפקד חיי אפי"ג דאיגלי מילתא לצסוף דמת המרשה קודם שהגיע הפקדון ליד המורשה אין יכולין לתצוין מן הנפקד כלום שהרי צרשות צ"ד נתנסו והשאלא משמע ליה דרב אזיל בתר אומדנא מדקאמר הרי היא כמתנת ש"מ דאי לא אזיל הל"ל הרי היא כמתנת בריא לצד אפי"ג דכתוב בשטר כדקאיר ורמי על ערסיה היינו משום דהכי הוה מעשה ולא משום דליצעי הנותן שתהא מתנת ש"מ ומדקאמר הרי היא כמתנת ש"מ אלמא אזיל בתר אומדנא ואפי"ג דשמואל נמי אזיל בתר אומדנא לאו לאפוקי מדשמואל אמי דהא צסמון פסק שמואל כרבי אלעזר צ"ע ועיי"ל דפריך מהא דרב אית ליה אומדנא אפילו להוציא ממון אפי"ג דשמואל לית ליה כהאי גוונא אפי"ג דגבי שודא צשמעינן להו איפכא (לקמן גז.) דשמואל אית ליה שודא ולרב חלוקה ולא שודא מאינו למימר כמו שמפרש"ת דשודא לאו אומדנא הוא כמו שפירש בקונטרס אלא יתנו צ"ד למי שירצו^[א]:

נתחין להקטת אלא לאחר מיתה, דמיד כשמת נפלו נכסים קמי יורשין ותו לא חילל מתנתו (שם).

אמרין דצ"ל כתובו ומפיו אמר לעדים כתובו וקיבל עליו שתהא מלוה בשטר תו לא צריך לאמלוכי ב' אלא כתבו שטרא ויהיבי ליה למלוה משום דבשעת הלוואה אישתעבדו נכסיו וכיון דקיבל עליו (ולעשות) מלוה בשטר תו לא צריך לאמלוכי ביה וכי"כ גם רבינו יוסף הלוי ד"ל ואינו צ"ל לחלק בין שטר אודיתא לשטר מתנה אפי"פ שהמעות בידו כיון שבשעת ההלוואה לא קבלה ע"י מלוה בשטר אלא הוא רוצה עכשיו לעשותה מלוה בשטר (כל זמן) שלא הגיע השטר ליד המלוה יכול לחזור בו אפי"פ שאמר כתובו וגירך לאמלוכי ביה דבאודיתא נמי פליגי ולא קשה מאי דאמר' בפ' חז"ה ובפ' דיני ממונות בהרא הוראה בפני שנים וצ"ל כתובו דמשמע מכי אמר כתובו די לנו ולא צריך לאמלוכי ב' (א) והאי דנקיט

נה:

ובתרומת מעשר ב'. רישא דמתניתין הכי במסכת דמאי (פ"ד מ"ה) הלוקח פירות דמאי ממיי שאינו נאמן בשבת שואלו ואוכל על פיו חשכה מו"ש לא יאכל עד שיעשר פי' אף על מה שהעיד ציוס לא יאכל צלילה דלא שרו ליה רבנן אלא בשבת שאינו יכול לתקן וטעמא דרבנן לא משום עונג שבת כדפירש בקונטרס דמשום עונג שבת לא שרינן ליה לאכול דמאי אלא משום אימת שבת כדמשמע צירושלמי דקאמר להו ר"ש צוורי לרבנן כשס שאימת שבת על עס הארץ כך אימת תרומה על עס הארץ פי' עס הארץ ירא לשקר בשבת כדבר שאינו מעושר משום דשבת קובעת למעשר סגר ר"ש דכמו כן אימת תרומה עליו דנאי דאינו ירא מאיסור טבל ירא הוא מאיסור תרומה כשטרס וחזרה למקומה ורבנן פליגי עליה כשאס אפי"ג דלית ליה תקנתא: **מתנת שכיב מרע** שכתוב בה קנין רב אמר ארכבייה **אתרי** רבשי. ס' נראה דוקא שכתב

בה קנין בתוך השטר דהוי לרב כמתנת בריא דאלומי אלמיה לפי שכתב כן בתוך השטר אבל אס כתב כל נכסיו וקנו מידו ולא נכתב הקנין בתוך השטר לא הוי לרב כמתנת בריא ואס עמד חזר ואס מת קנה דקין מתנת ש"מ כמו שפירש ר"י צ"ר מדרכי כדמוכח מתני' בשטר ר"ש כשאינו כתוב בשטר וכן משמע צפרק מי שמת (שם קצב.) שהוא מתנתו מתנה לא שייך קרקע כל שהוא אין מתנתו מתנה והתם בקנין איירי דאי צלל קנין אפילו שייך נמי אין מתנתו מתנה כדפסק התם הלכתא דצמקלמא צלל קנין לא קנה ואפי' מת אלא דווקא בקנין וקתני היכא דלא שייך אין מתנתו מתנה ואס עמד חזר וצהדיא דייקינן הכי צפרק מי שמת (שם דף קנא:) דרישא וסיפא בקנין ושמואל דאמר שמה לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה כיון דמגרש שמואל כח מתנה מחמת הקנין שהוא כתוב בשטר ר"ש כשאינו כתוב בשטר וכן משמע צפרק מי שמת (שם קצב.) דפריך התם אהא דקאמר שמואל דאין שטר לאחר מיתה מההיא דאמר שמואל ש"מ שכתב כל נכסיו לאחרים אפי"פ שקנו מידו אס עמד חזר משמע ואס מת קנה ומאי קושיא התם ודאי קנה לפי שלא נכתב הקנין בשטר אלא ודאי צכל ענין קאמר שמואל דאין שטר לאחר מיתה צין ככתוב צו קנין צין לא כתוב וכי פריך מדשמואל

דשמואל הוה מני' למיפריך ליה ממתני' דהתם דלא מגרש כח מתנה מחמת הקנין °אלא דניחא ליה למיפריך דשמואל דשמואל ואיכא לגנויי מתניתין צמייפיה את כמו דכתב וקנינא מיניה מוסף דא על מתנתא דא דמדוהא דקנה שמואל לאחר מיתה כיון שמוכיח שהקנין ליפיו כח צא והכי מוקמינן התם מילתיה דשמואל גויה ורבינו יאחק צר אצרהס נראה לו כפירוש רבינו שמואל דרב ושמואל פליגי אפי' אין כתוב הקנין בשטר ואין שטר לאחר מיתה דקאמר שמואל אפילו אין כאן שטר כלל משום דסתם קנין לכתיבה עומד יש לחוש שמה לא רצה שיגמר הקנין אלא ככתיבת השטר ובצמסירתו ליד מקצב מתנה ועקר מיניה כח מתנת ש"מ שקונה צאמירה צעלמא ואין רוצה שיקנה אלא לאחר מיתה ואז פקע כמו ומתני' דלא שייך קרקע כל שהוא מוקמי צין לרב צין לשמואל דקנו מיניה צחוקה שאינו עומד לכתיבה כמו קנין חליפין ולא הוי לרב כמו מתנת בריא ולשמואל קניא דקין מתנת שכיב מרע והא דפריך התם מהא דאמר שמואל ש"מ שכבז כל נכסיו אפי"פ שקנו מידו אס עמד חזר אין נראה לו להעמיד בקנין חזקה דקנו מידו משמע טפי קנין חליפין שהן מיד ליד אבל קנו מיניה משמע שפיר חזקה ועוד דעיקר מילתיה דשמואל משמע דאתא לאפוקי דלא נימא דלרצביה אתרי רכשי והיינו צחליפין דווקא והשתא אתי שפיר כי פריך מהא דשלח ר"א לגולה ב' ומשני הא דקנו מיניה הא דלא קנו מיניה דמשמע דאי קנו מיניה אפי"ג דלא נכתב הקנין בשטר הוי כמתנת בריא והשתא דאני נמי שפיר הא דקשיא ליה מדשמואל דאמר כותבינן ונותנין דאי בקנין קאמר משום דלכתיבה עומד לא ידענא מה אידון בה כ"ש ככתבו ותנו מנה לפלוני ומת שלא יקנה כי אס ככתיבה ולמאי דקי"ל כשמואל יש תימה מה שתיקנו הגאונים לכתוב צמתנת ש"מ ואמר לנו הוו עלי עדים וקנו ממני צכל לשון של זכות ולא כתבו שום ייפוי כח ועוד דכרב נמי לא הוי לדרידיה הויא כמתנת בריא וי"ל דכל לשון של זכות חשבו ייפוי כח וטוב שיכתבו וקנינא מיניה מוסיקף על מתנתא דא או יכתבו בתחלה ואף קנו ממנו צכל לשון של זכות דומיא דאף כתבו וחתמו והבו ליה דיס נוחלין (שם דף קלו. ושם):

ואין שטר אאחר ביתה. פי' ואין קנין לאחר מיתה כדפרישין לעיל ויש לגמגם על הלשון דלאחר מיתה דמשמע אס הקנה לו לאחר ג' יוס קנה אס הוא חי בקנין סודר דהשתא דהאשאה רבה (בימות דף גז. ושם) וכן בהאשאה שנפלו (לקמן דף פז. ושם) לא משמע הכי כדפרישית גבימות^[א]: **שאם** אמר הלוואתי רבצוני ב', פ"י בקונטרס דלילו גבי בריא לא זכה בה משום קנין דאין מטבע נקנה בחליפין אלא אגב קרקע וקשה דאן כן לא ה"ל למימר הלוואתו אלא מעמתי והואיל ועממא משום מטבע הוא ועוד דאפילו אגב קרקע דמטבע נקנה אין הלוואה נקנית כדאמרין בני שמת (ב"ב דף קמז: ושם) למימרא דמילתא דאיחא צבריא איחא צש"מ דליחא צבריא ב' והא הלוואתו לפלוני דליחא צבריא ויורש יורשו אי נמי צמעמד שלשתן ואס יוכל להקנותה אגב קרקע הל"ל דאימיה נמי צבריא על ידי קרקע ולא ה"ל לדחוקי צבי האי גוונא אלא ודאי לא מהני בה קנין וסבארא הוא דהיאך יהנה קנין לדבר שאינו בעין ואף על גב דמהני לענין הרשאה כדמוכח בהגזל קמא (ב"ב דף קד: ושם) צשמעתין דאין משלחין מעות בדיוקני היינו משום דפסקינן דשליח שוויה ולענין שליחות ויכולין היתומים לתבוע מן הנפקד והתם משמע דאין יכולין וי"ל כיון דאס היה נפקד צל לפני צ"ד היו אומרין לו להדי' המורשה שקע שליחות ויכולין היתומים לתבוע מן הנפקד חיי אפי"ג דאיגלי מילתא לצסוף דמת המרשה קודם שהגיע הפקדון ליד המורשה אין יכולין לתצוין מן הנפקד כלום שהרי צרשות צ"ד נתנסו והשאלא משמע ליה דרב אזיל בתר אומדנא מדקאמר הרי היא כמתנת ש"מ דאי לא אזיל הל"ל הרי היא כמתנת בריא לצד אפי"ג דכתוב בשטר כדקאיר ורמי על ערסיה היינו משום דהכי הוה מעשה ולא משום דליצעי הנותן שתהא מתנת ש"מ ומדקאמר הרי היא כמתנת ש"מ אלמא אזיל בתר אומדנא ואפי"ג דשמואל נמי אזיל בתר אומדנא לאו לאפוקי מדשמואל אמי דהא צסמון פסק שמואל כרבי אלעזר צ"ע ועיי"ל דפריך מהא דרב אית ליה אומדנא אפילו להוציא ממון אפי"ג דשמואל לית ליה כהאי גוונא אפי"ג דגבי שודא צשמעינן להו איפכא (לקמן גז.) דשמואל אית ליה שודא ולרב חלוקה ולא שודא מאינו למימר כמו שמפרש"ת דשודא לאו אומדנא הוא כמו שפירש בקונטרס אלא יתנו צ"ד למי שירצו^[א]:

נתחין להקטת אלא לאחר מיתה, דמיד כשמת נפלו נכסים קמי יורשין ותו לא חילל מתנתו (שם).

אף על פי פרק חמישי בתובות

וצפרומס מעשר של דמאי. משנה היא צמסכת דמאי (פ"ד מ"ה) תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה ואסרה את החולין משום מדומע ר"ש צוורי אומר אף צכול שואלו לעס הארץ שלקח היינוה הפירות הללו ואוכלן על פיו אס אמר הפרשתי מעשרותיו כראוי עד שלא מכרתים לך סומך עליו דהואיל ומדרבנן הוא היינוהו רבנן צמקוס פסידא כי כהא שאין לו תקנה לחזור ולהפריש אלא למוכרה לכהנים צדמי תרומה והפסק הוא לו. האי דנקט אף צכול משום דקתני התם מילתא אחריתי ויש צה חילוק דצשבת שואלו ואוכלו על פיו מפני עונג שבת ולמו"ש לא יאכל עד שיעשר: **מתנס שכיב מרע.** אינה צריכה קנין שמקנו חכמים שצדריו ככתובים וכמסורים שלא טטרף דעתו עליהו ואס כתוב בה קנין אמר רב ארצביה אתרי רכשי כמו רוכבי הרקש (אסתר ח) **מרע.** אינה צריכה קנין שמקנו חכמים שצדריו ככתובים וכמסורים שלא טטרף דעתו עליהו ואס כתוב בה קנין אמר רב ארצביה אתרי רכשי כמו רוכבי הרקש (אסתר ח) **כלומר** נתן צה שמי כחות על ידי שכתוב צה כדקאיר ורמי צערסיה וכל לשון שכיב מרע נתן צה כח

שכיב מרע ועל ידי קנין שכתוב צה שאינו נוהג אלא צבריא נתן צה כח צריא. והשתא מפרש להו כח מתנת צריא שאס עמד מחוליו אינו חזר ממתנתו משא"כ צש"מ והרי היא כמתנת ש"מ שאין צמתנת צריא אפי' בקנין שאס כתב צמתנה זו הלוואתי שהלוימי לפלוני נתונה כלפיו זה הלוואתו לפלוני ואילו גבי צריא משום קנין לא קני ציה שאין מטבע נקנה צחליפין אלא אגב קרקע כדאמרין בהוצה (ב"מ מו.) וזה קנה אס מת לא מחמת קנין אלא מחמת דברי ש"מ: **שמה לא גמר צלצו להקטוהו ואלא בשטר.** שמה להכי כתב צה קנין דלא גמר להקנותו מתנה זו על ידי דברי שכיב מרע שהן ככתובים ומסורים דמי אלא על ידי כתיבה וקנין צבריא דסתם קנין לכתיבה עומד^[א] ושטר שכיב מרע אינו קונה מחיים שהרי אין דעתו ליתן כלום אלא לאחר מיתה. ואפילו יוסף יואל דאמר (עיין דף עב.) זמנו של שטר מוכיח עליו הני מילי צבריא הכותב נכסיו לצבו לאחר מותו דדעתו לאקטויה גוף הקרקע מהיוס ופירות לאחר מיתה אבל זה אין דעתו ליתן צבחייו כלום וכיון דמית תו לא מני' לאקטויה מידי דהא לימיה דליקני ניהליה. ושמעינן מיהת דרב צתר אומדנא אזיל שאומד דעתו של זה דללרצביה אתרי רכשי עזד ואף על פי שלא פירש מפיק רב ממונא כהכי: אלא

דשמואל הוה מני' למיפריך ליה ממתני' דהתם דלא מגרש כח מתנה מחמת הקנין °אלא דניחא ליה למיפריך דשמואל דשמואל ואיכא לגנויי מתניתין צמייפיה את כמו דכתב וקנינא מיניה מוסף דא על מתנתא דא דמדוהא דקנה שמואל לאחר מיתה כיון שמוכיח שהקנין ליפיו כח צא והכי מוקמינן התם מילתיה דשמואל גויה ורבינו יאחק צר אצרהס נראה לו כפירוש רבינו שמואל דרב ושמואל פליגי אפי' אין כתוב הקנין בשטר ואין שטר לאחר מיתה דקאמר שמואל אפילו אין כאן שטר כלל משום דסתם קנין לכתיבה עומד יש לחוש שמה לא רצה שיגמר הקנין אלא ככתיבת השטר ובצמסירתו ליד מקצב מתנה ועקר מיניה כח מתנת ש"מ שקונה צאמירה צעלמא ואין רוצה שיקנה אלא לאחר מיתה ואז פקע כמו ומתני' דלא שייך קרקע כל שהוא מוקמי צין לרב צין לשמואל דקנו מיניה צחוקה שאינו עומד לכתיבה כמו קנין חליפין ולא הוי לרב כמו מתנת בריא ולשמואל קניא דקין מתנת שכיב מרע והא דפריך התם מהא דאמר שמואל ש"מ שכבז כל נכסיו אפי"פ שקנו מידו אס עמד חזר אין נראה לו להעמיד בקנין חזקה דקנו מידו משמע טפי קנין חליפין שהן מיד ליד אבל קנו מיניה משמע שפיר חזקה ועוד דעיקר מילתיה דשמואל משמע דאתא לאפוקי דלא נימא דלרצביה אתרי רכשי והיינו צחליפין דווקא והשתא אתי שפיר כי פריך מהא דשלח ר"א לגולה ב' ומשני הא דקנו מיניה הא דלא קנו מיניה דמשמע דאי קנו מיניה אפי"ג דלא נכתב הקנין בשטר הוי כמתנת בריא והשתא דאני נמי שפיר הא דקשיא ליה מדשמואל דאמר כותבינן ונותנין דאי בקנין קאמר משום דלכתיבה עומד לא ידענא מה אידון בה כ"ש ככתבו ותנו מנה לפלוני ומת שלא יקנה כי אס ככתיבה ולמאי דקי"ל כשמואל יש תימה מה שתיקנו הגאונים לכתוב צמתנת ש"מ ואמר לנו הוו עלי עדים וקנו ממני צכל לשון של זכות ולא כתבו שום ייפוי כח ועוד דכרב נמי לא הוי לדרידיה הויא כמתנת בריא וי"ל דכל לשון של זכות חשבו ייפוי כח וטוב שיכתבו וקנינא מיניה מוסיקף על מתנתא דא או יכתבו בתחלה ואף קנו ממנו צכל לשון של זכות דומיא דאף כתבו וחתמו והבו ליה דיס נוחלין (שם דף קלו. ושם):

ואין שטר אאחר ביתה. פי' ואין קנין לאחר מיתה כדפרישין לעיל ויש לגמגם על הלשון דלאחר מיתה דמשמע אס הקנה לו לאחר ג' יוס קנה אס הוא חי בקנין סודר דהשתא דהאשאה רבה (בימות דף גז. ושם) וכן בהאשאה שנפלו (לקמן דף פז. ושם) לא משמע הכי כדפרישית גבימות^[א]: **שאם** אמר הלוואתי רבצוני ב', פ"י בקונטרס דלילו גבי בריא לא זכה בה משום קנין דאין מטבע נקנה בחליפין אלא אגב קרקע וקשה דאן כן לא ה"ל למימר הלוואתו אלא מעמתי והואיל ועממא משום מטבע הוא ועוד דאפילו אגב קרקע דמטבע נקנה אין הלוואה נקנית כדאמרין בני שמת (ב"ב דף קמז: ושם) למימרא דמילתא דאיחא צבריא איחא צש"מ דליחא צבריא ב' והא הלוואתו לפלוני דליחא צבריא ויורש יורשו אי נמי צמעמד שלשתן ואס יוכל להקנותה אגב קרקע הל"ל דאימיה נמי צבריא על ידי קרקע ולא ה"ל לדחוקי צבי האי גוונא אלא ודאי לא מהני בה קנין וסבארא הוא דהיאך יהנה קנין לדבר שאינו בעין ואף על גב דמהני לענין הרשאה כדמוכח בהגזל קמא (ב"ב דף קד: ושם) צשמעתין דאין משלחין מעות בדיוקני היינו משום דפסקינן דשליח שוויה ולענין שליחות ויכולין היתומים לתבוע מן הנפקד והתם משמע דאין יכולין וי"ל כיון דאס היה נפקד צל לפני צ"ד היו אומרין לו להדי' המורשה שקע שליחות ויכולין היתומים לתבוע מן הנפקד חיי אפי"ג דאיגלי מילתא לצסוף דמת המרשה קודם שהגיע הפקדון ליד המורשה אין יכולין לתצוין מן הנפקד כלום שהרי צרשות צ"ד נתנסו והשאלא משמע ליה דרב אזיל בתר אומדנא מדקאמר הרי היא כמתנת ש"מ דאי לא אזיל הל"ל הרי היא כמתנת בריא לצד אפי"ג דכתוב בשטר כדקאיר ורמי על ערסיה היינו משום דהכי הוה מעשה ולא משום דליצעי הנותן שתהא מתנת ש"מ ומדקאמר הרי היא כמתנת ש"מ אלמא אזיל בתר אומדנא ואפי"ג דשמואל נמי אזיל בתר אומדנא לאו לאפוקי מדשמואל אמי דהא צסמון פסק שמואל כרבי אלעזר צ"ע ועיי"ל דפריך מהא דרב אית ליה אומדנא אפילו להוציא ממון אפי"ג דשמואל לית ליה כהאי גוונא אפי"ג דגבי שודא צשמעינן להו איפכא (לקמן גז.) דשמואל אית ליה שודא ולרב חלוקה ולא שודא מאינו למימר כמו שמפרש"ת דשודא לאו אומדנא הוא כמו שפירש בקונטרס אלא יתנו צ"ד למי שירצו^[א]:

מיני' פומבדיתאי אמרי לא צריך לאמלוכי ב' בני מתא מחסיא אמרי צריך לאמלוכי ביה. פי' המורה דהיא מתנת קרקע. משמע מפירוש דמ"ה צריך לאמלוכי ביה דכל כמה דלא מטא שטרא לידי' דמקבל מציעין ביה למיחזר אבל באודיתא ביה וכי"כ גם רבינו יוסף הלוי ד"ל ואינו צ"ל לחלק בין שטר אודיתא לשטר מתנה אפי"פ שהמעות בידו כיון שבשעת ההלוואה לא קבלה ע"י מלוה בשטר אלא הוא רוצה עכשיו לעשותה מלוה בשטר (כל זמן) שלא הגיע השטר ליד המלוה יכול לחזור בו אפי"פ שאמר כתובו וגירך לאמלוכי ביה דבאודיתא נמי פליגי ולא קשה מאי דאמר' בפ' חז"ה ובפ' דיני ממונות בהרא הוראה בפני שנים וצ"ל כתובו דמשמע מכי אמר כתובו די לנו ולא צריך לאמלוכי ב' (א) והאי דנקיט

(ה) אזיל דצ"ל י"ל דהיינו נמי דצריך ללמלוכי ביה והאי דנקיט וכו'.

מסורת הש"ס

(א) ב"ב קצב. (ב) שס קמת. (ג) ב"ב קטו: (ד) [ב"ב מ.], ועוד נראה שכנסתה השטר בלשון מתנה ולא בלשון צוואה חשיב מסירת השטר כקנין וצריך יפוי כח לשמואל לכחזר אף כתבו וחתמו מדפריך התם רבא לרב נתמן גבי מתנת שכיב מרע ממתני' דשייך קרקע כל שהוא כ' ומשני בגון שקנו מידו אי דקנו מיניה אימא קיסא ואמאי לא מוקי רישא וסיפא דלא קני אלא שסמך השטר דצמקלמא קני דהוי כמתנת בריא וכי לא שייך לא קני אלא ודאי המסירה הוי בקנין ורבא דפריך הוי מוקמי מתני' בלשון צוואה וכן הא דמשמע ציס נוחלין דלא צריך לכחזר אף כתבו וחתמו אלא כעלא לא השער לידו מחיים היינו בשטר שכחזו בלשון צוואה ונשיין צהרל"ש שס בני. שמת פי לא תי"ל, (ו) דף גז. ד"ה קטוה קל. (ז) ועוד יש למר שהתלמוד נראה לו דלמות אומדנא דרב לאומדנא דר' אלעזר בן שוריה, תי"י,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה צמתת ש"ס וכו' אלא דניחא ליה למיפריך דשמואל אישטמא. ע"י בימות דף כו ע"צ מוס' ד"ה ורב וחולין דף קנז ע"צ מוס' ד"ה ומו אחר דף קנא ע"צ מוס' ד"ה ומו אחר וימא דף לד ע"צ מוס' ד"ה הני"מ:

תוספות רי"ד

מחסיא אמרי טרפי משכעבדי' שכתב תנן לשון ב"ח והל' לא טרפי משעבדי' ידירחן תנן: מטלטלין ואותיותו בעיניהו בלא שבועה ליתנהו בעיניהו. פומבדיתאי אמרי בלא שבועה בני מתא מחסיא אמרי בשבועה והל' בלא שבועה. פי' המורה היחיד מטלטלי בלכותבת אשתו ומת והן בעין והיא נפרעת מהן נוטלין בלא שבועה דטעמא מאי אמרי רבנן הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה דחיישינן לצרי' הבא תנין דייחד לה מקום לנבות הימנ' לא פירע לה מנכסיה אחר כלומר היינו צריי דאתפסה. ואינו צ"ל דבי היכי דאמרי' לקמן ייחד לה קרקע ב' מוצרנא אמאי לא אמרינן נמי ייחד לה מטלטלי רוב משה גאון ורז"ה צ"ל פירוש מטלטלי דכתיב בככותבת בין הדוגע' ליה בין דכתב לה איהו וליתנהו בעיניהו עכשיו כגון הדליפינן ידועי מילתא דהני עדים שכתבו וחתמו והבו קניא ענו מיניה לא צריך לאמלוכי ב'. פי' כשכאבים אדם לכותבה אפי"פ לראות דעדים כתבו וחתמו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאמלוכי ב'. פי' כשכאבים רוצה שיכתבו לו שהרי קנו מידו בקנין וסתם קנין לכתיבה עומד ולא חיישינן ות לא חיישינן דאפי' אי הדר ב' לא קנו

מיני' פומבדיתאי אמרי לא צריך לאמלוכי ביה. פי' המורה דהיא מתנת קרקע. משמע מפירוש דמ"ה צריך לאמלוכי ביה דכל כמה דלא מטא שטרא לידי' דמקבל מציעין ביה למיחזר אבל באודיתא ביה וכי"כ גם רבינו יוסף הלוי ד"ל ואינו צ"ל לחלק בין שטר אודיתא לשטר מתנה אפי"פ שהמעות בידו כיון שבשעת ההלוואה לא קבלה ע"י מלוה בשטר אלא הוא רוצה עכשיו לעשותה מלוה בשטר (כל זמן) שלא הגיע השטר ליד המלוה יכול לחזור בו אפי"פ שאמר כתובו וגירך לאמלוכי ביה דבאודיתא נמי פליגי ולא קשה מאי דאמר' בפ' חז"ה ובפ' דיני ממונות בהרא הוראה בפני שנים וצ"ל כתובו דמשמע מכי אמר כתובו די לנו ולא צריך לאמלוכי ב' (א) והאי דנקיט

(ה) אזיל דצ"ל י"ל דהיינו נמי דצריך ללמלוכי ביה והאי דנקיט וכו'.